

Gemeente
Amsterdam

Inzicht in effectieve sociaal culturele projecten voor jongeren

Onderzoek, Informatie en Statistiek

In opdracht van: AMVJ-fonds

Projectnummer: 16081

Steven Poppelaars

Femke Goosens

Josca Boers

Lotje Cohen

Bezoekadres: Oudezijds Voorburgwal 300

Postbus 658, 1000 AR Amsterdam

s.poppelaars@ amsterdam.nl

Telefoon 020 251 0406

www.ois.amsterdam.nl

Amsterdam, mei 2016

Muziekles Buikslotermeerschool, fotograaf Edwin van Eis (2014)

Inhoud

Inleiding	4
1 Risicogroepen sociaal-culturele uitsluiting	6
1.1 Onderzoek over risicogroepen lage sociale-culturele participatie	6
1.2 Verspreiding risicogroepen in Amsterdam	9
1.3 Conclusie	15
2 Literatuuronderzoek sociaal-culturele participatie onder jongeren	16
2.1 Motivatie deelname van jongeren aan culturele jeugdprogramma's	16
2.2 Invloed van ouders	17
2.3 Programmakenmerken	18
2.4 Conclusie	20
3 Cultuureducatie in Amsterdam	22
4. Aanbevelingen voor projecten van AMVJ	24
Bijlage 1 Literatuur	26
Bijlage 2 Overzicht achterstandsjongeren per wijk	28
Bijlage 3 Indicatoren sociale participatie SCP	31

Inleiding

Aanleiding

Het AMVJ-fonds is opgericht om deelname aan maatschappelijke en culturele activiteiten van Amsterdamse jongeren te bevorderen voor wie toegang tot sociaal-culturele activiteiten niet vanzelfsprekend is (van 0-22 jaar). Zij doet dit door in meer en mindere mate te participeren in tal van sociaal-culturele projecten in Amsterdam. Het bestuur van het AMVJ-fonds wordt gevormd door vrijwilligers die jaarlijks projectvoorstellen beoordelen en geld toewijzen aan tal van grote en kleine Amsterdamse sociaal-culturele organisaties. In totaal wordt er jaarlijks tussen de €100.000-€200.000 verdeeld.

In de afgelopen jaren ziet het bestuur dat een meerderheid van de aanvragen niet het innovatieve karakter heeft dat past bij de ambities van het AMVJ-fonds. Zo zijn sommige aanvragen vooral gericht op het compenseren van weggefallen (overheids-)financiering. Andere aanvragen zijn kwetsbaar in de uitvoering, en/of onzeker in termen van blijvende effectiviteit. De subsidie werd tot nu toe verleend op initiatief van de aanvrager. Het AMVJ-fonds wil hier verandering in aanbrengen en partijen aanzetten tot het ontwikkelen van initiatieven die passen binnen de visie en strategie van het AMVJ-fonds. Aan OIS is gevraagd om te onderzoeken welke aspecten van belang zijn bij het verbeteren van de positie van Amsterdamse jongeren met een sociaal-culturele achterstand.

Onderzoeksvraag

Hoofdvraag van dit onderzoek is dan ook: Aan welke type projecten kan het AMVJ-fonds het beste subsidie verlenen om de **sociaal-culturele positie** van Amsterdamse jongeren, voor wie toegang tot sociaal-culturele activiteiten niet vanzelfsprekend is, te verbeteren?

Deze hoofdvraag is opgedeeld in drie deelvragen:

- Hoe ziet de groep 'Amsterdamse jongeren voor wie toegang tot sociaal-culturele activiteiten niet vanzelfsprekend is' eruit?
- Waar in de stad zijn deze jongeren te vinden?
- Zijn er algemene inzichten in hoe effectief bepaalde interventies en indicatoren zijn?

Aan de hand van bestaande literatuur en onderzoeken over dit onderwerp wordt in deze rapportage antwoord gegeven op deze onderzoeksvragen.

Leeswijzer

Het onderzoek is opgedeeld in drie verschillende losse onderdelen die gezamenlijk de onderzoeksvraag van dit onderzoek moeten beantwoorden. In het eerste hoofdstuk is aan de hand van literatuur in kaart gebracht welke jongeren een verhoogd risico lopen op onvoldoende sociale participatie. Vervolgens zijn de uitkomsten hiervan gebruikt om te analyseren waar deze jongeren zich in Amsterdam bevinden. In het tweede hoofdstuk worden de uitkomsten besproken van de literatuurstudie naar succesvolle interventies en indicatoren gericht op cultuurparticipatie van achterstandsjongeren. In het derde hoofdstuk van dit onderzoek wordt er specifiek gekeken naar de Amsterdamse cultuureducatie om te kijken of dit nog aanvullende

aanknopingspunten oplevert voor het AMVJ-fonds. Tot slot volgt een kort overzicht van de aanbevelingen die OIS naar aanleiding van dit onderzoek doet.

1 Risicogroepen sociaal-culturele uitsluiting

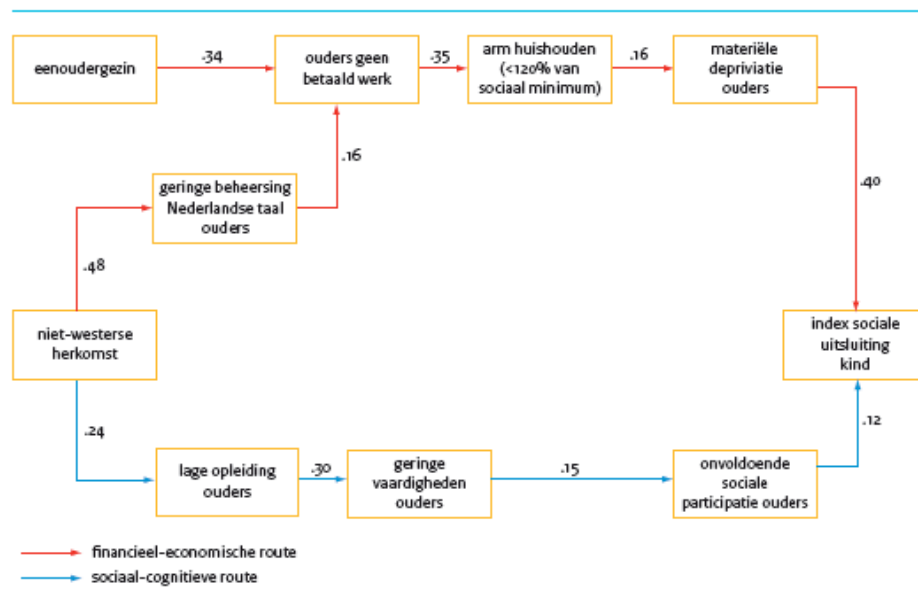
Verlaagde sociale en culturele participatie van jongeren wordt in verband gebracht met psychische problemen, lagere maatschappelijke participatie en regel-overtredend gedrag op latere leeftijd (CBS 2012). Het belang om achterstandsjongeren toegang te verlenen tot sociaal-culturele activiteiten is hiermee evident. In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vraag voor welke jongeren toegang tot sociaal-culturele activiteiten niet vanzelfsprekend is. Eerst wordt gekeken welke risicogroepen worden onderscheiden in de literatuur. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen landelijk en specifiek Amsterdams onderzoek. Vervolgens wordt per risicogroep gekeken waar deze achterstandsjongeren in Amsterdam te vinden zijn.

1.1 Onderzoek over risicogroepen lage sociale-culturele participatie

Landelijk onderzoek

In een onderzoek naar sociale uitsluiting bij kinderen van het SCP (2010) wordt een aantal determinanten onderscheiden van sociale uitsluiting. Er zijn twee verschillende routes waarlangs algemene sociale uitsluiting zich voltooit: een financieel-economische route en een sociaal-cognitieve route (zie figuur 1.1.1).

Figuur 1.1.1 Routes naar sociale uitsluiting

Bron: SCP 2010

Sociale uitsluiting bestaat uit 4 dimensies waarvan met name onvoldoende sociaal culturele participatie relevant is voor dit onderzoek (overige zijn: onvoldoende normatieve integratie, materiële deprivatie en toegang tot sociale grondrechten).

Onvoldoende sociale participatie is hierbij geoperationaliseerd door o.a. te kijken naar de deelname van jongeren aan hobby- en culturele activiteiten (museum-, theater- en bioscoopbezoek) en uitstapjes (bijv. muziekfestival of dierentuin). Een compleet overzicht hiervan is te vinden in de bijlage. Als alleen wordt gekeken naar onvoldoende sociale participatie komen de volgende determinanten naar voren:

- Minima huishoudens
- Niet -westerse herkomst
- Laag opleidingsniveau
- Jonge ouders (eerste kind < 21 jaar)
- Eenoudergezinnen
- Ouders met uitkering
- Ouders zonder betaald werk
- Ouders met slechte gezondheid
- Ouders met gering psychisch welbevinden
- Ouders met geringe vaardigheden
- Ouders met onvoldoende sociale participatie
- Materiele deprivatie van ouders (daadwerkelijk gebrek aan middelen)
- Kinderen die speciaal onderwijs volgen
- Kinderen met slechte gezondheid
- Lage sociale status woonwijk

Niet alle van de bovenstaande indicatoren hebben een even grote invloed. Herkomst en opleidingsniveau van de ouders hebben de meeste invloed. Daarnaast spelen armoede (bijstand en materiele deprivatie) en de sociale participatie van ouders een grote rol.

Tussen de verschillende indicatoren zit verder veel overlap. Zo is het bijvoorbeeld bekend dat mensen in armoede (en daarmee ook ouders) een slechtere gezondheid hebben en vaker in een sociaal isolement leven (Armoede in Amsterdam, 2014). Verder zitten bijvoorbeeld relatief veel eenoudergezinnen in de bijstand. Zo is een derde van de eenoudergezinnen een minimahuishouden tegenover 9% bij paren met kinderen (Armoedemonitor, 2013). Gezinnen met een niet-westerse herkomst hebben weer relatief vaak een taalachterstand, etc. Daarom focussen we bij het in kaart brengen van Amsterdamse jongeren met onvoldoende sociaal-culturele participatie uitsluitend op de vier grootste indicatoren;

- gezinnen met een niet-westerse herkomst;
- ouders met een laag opleidingsniveau;
- minimajongeren (<120% sociaal wettelijk minimum) ;
- eenoudergezinnen.

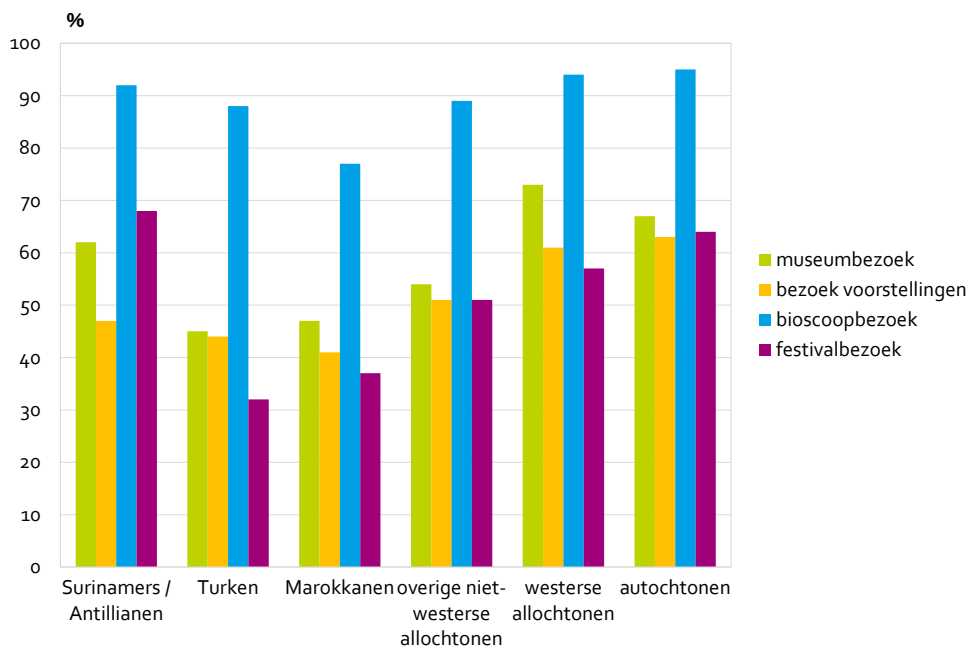
Amsterdams onderzoek

Naast de uitkomsten uit landelijk onderzoek lijken ook in Amsterdam grotendeels dezelfde factoren van invloed te zijn op de sociaal-culturele participatie van jongeren. Zo speelt het opleidingsniveau en de herkomst van Amsterdamse ouders een rol bij de mate waarin jongeren met kunst en cultuur in aanraking komen (Kunst- en Cultuurmonitor Amsterdam, 2010).

Het museumbezoek en bezoek van voorstellingen van Amsterdamse jongeren met een Surinaams/Antilliaanse, Turkse en Marokkaanse achtergrond ligt lager dan bij hun westerse leeftijdgenoten (zie figuur 1.1.2). De reden hiervoor is dat jongeren met deze etnische

achtergronden minder door hun ouders worden meegenomen naar een museum dan hun leeftijdgenoten: één tot twee op de tien van deze jongeren geven aan in 2010 met hun ouders naar een museum te zijn geweest, tegenover vijf op de tien jonge westerse allochtonen en autochtone Amsterdammers. De verschillen zijn nog groter onder volwassenen. Dit omdat jongeren soms met school in het kader van hun lesprogramma voorstellingen of een musea bezoeken.

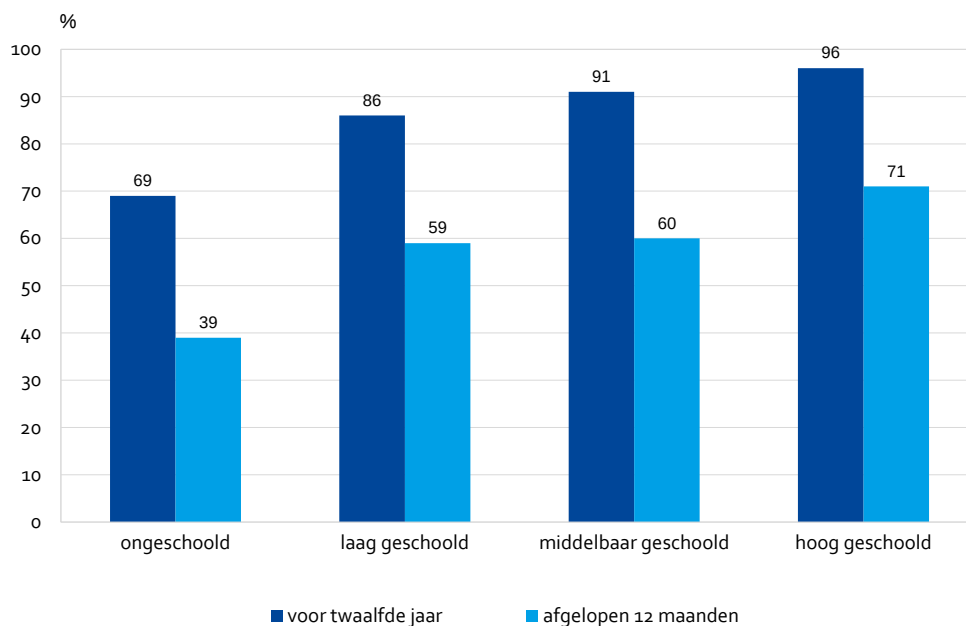
Figuur 1.1.2 Bezoek aan culturele activiteiten van jongeren naar herkomst, 2010

bron: Kunst- en Cultuurmonitor 2010

Ook het opleidingsniveau van de ouders is van belang. Hoe hoger de ouders zijn opgeleid, hoe vaker kinderen zijn meegenomen naar een culturele voorstelling (daarbij werd een brede definitie gebruikt: "bijvoorbeeld een concert, toneel, film, museum of monument").

Figuur 1.1.3 Amsterdamse jeugd door ouders meegenomen naar culturele voorstelling gesplitst naar opleidingsniveau vader, 2010

bron: Kunst- en Cultuurmonitor 2010

Tot slot is de groep jongeren in Amsterdam dat op sociaal-cultureel gebied is uitgesloten naar verhouding waarschijnlijk groter dan gemiddeld in Nederland. Dit omdat er in Amsterdam relatief veel minimahuishoudens, eenoudergezinnen en gezinnen met een niet-westerse herkomst zijn.

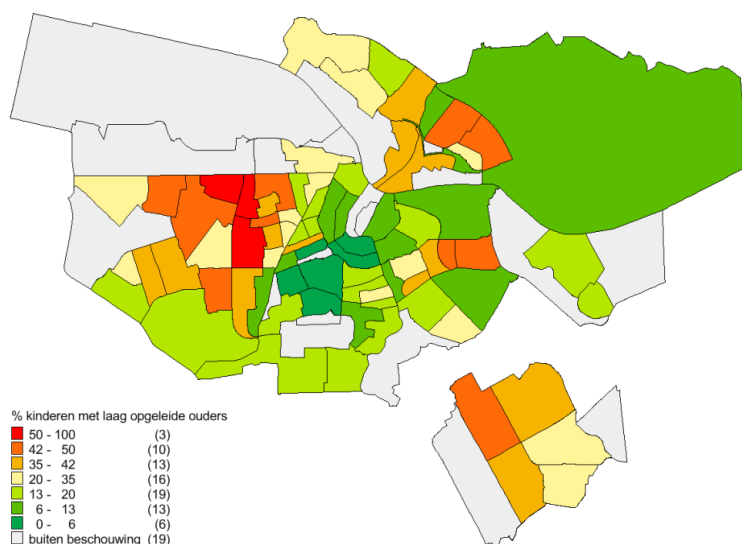
1.2 Verspreiding risicogroepen in Amsterdam

Landelijk en stedelijk onderzoek laat zien dat de vier grootste risicogroepen op onvoldoende sociaal-culturele participatie bestaan uit: kinderen met laagopgeleide ouders, minimajongeren, kinderen met een niet-westerse herkomst en kinderen uit eenoudergezinnen. In de rest van dit hoofdstuk wordt per risicogroep in kaart gebracht waar deze achterstandsjongeren zich in Amsterdam bevinden.

Kinderen met laagopgeleide ouders

In Amsterdam heeft 27,5% van de naar schoolgaande kinderen ouders die laag opgeleid zijn. Onder laagopgeleid verstaan we ouders die (alleen) hun basisschool, vmbo-b of onderbouw van de havo/vwo hebben afgerond. Het aandeel kinderen met laagopgeleide ouders varieert sterk per wijk in Amsterdam. In de Kolenkit, Overtoomse Veld en Slotermeer-Noordoost is dit aandeel het hoogst. Meer dan de helft van de kinderen in deze wijken heeft laagopgeleide ouders. In de Apollobuurt, Duivelskwartier en de Weteringschans is dit met minder dan 5% heel laag. Over het algemeen zijn de wijken met veel laag opgeleide ouders veelal buiten de ring te vinden. Uitgezonderd een aantal buurten in West (Kolenkit en Landlust) en Oost (Indische buurt Oost en West). Een volledig overzicht is te vinden in de bijlage.

Figuur 1.2.1 Aandeel naar schoolgaande kinderen (PO en VO) met laagopgeleide ouders naar wijk, schooljaar 2014-2015

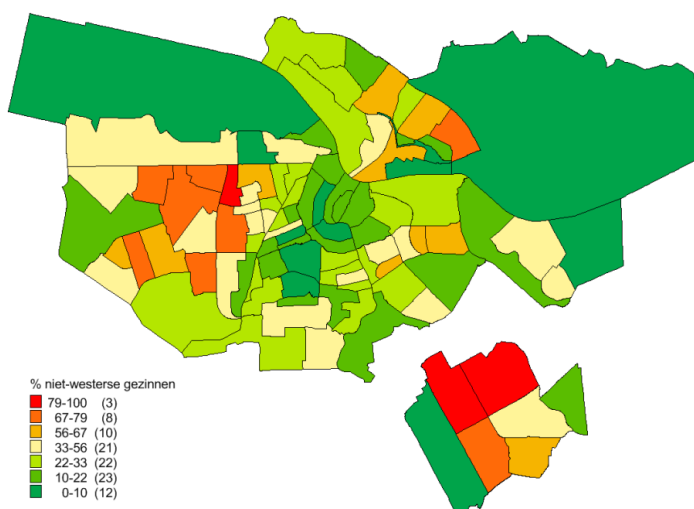

bron: CBS/OIS

Niet-westerse gezinnen

Ook op het gebied van niet-westerse gezinnen is er duidelijke tweedeling te zien in de stad. Aan de randen van de stad is het aandeel gezinnen met een niet-westerse hoger dan in het hart van de stad. In Bijlmer Centrum (D,F,H), Bijlmer Oost (E,G,K) en De Kolenkit wonen relatief veel niet-westerse gezinnen. Hier is meer dan 80% van de gezinnen van niet-westerse herkomst. Verder zijn er veel wijken in Nieuw-West waar meer dan driekwart van de gezinnen niet-westers zijn. In Centrum en Zuid wonen relatief weinig niet-westerse gezinnen.

Figuur 1.2.2 Aandeel niet-westerse gezinnen naar wijk, 2016

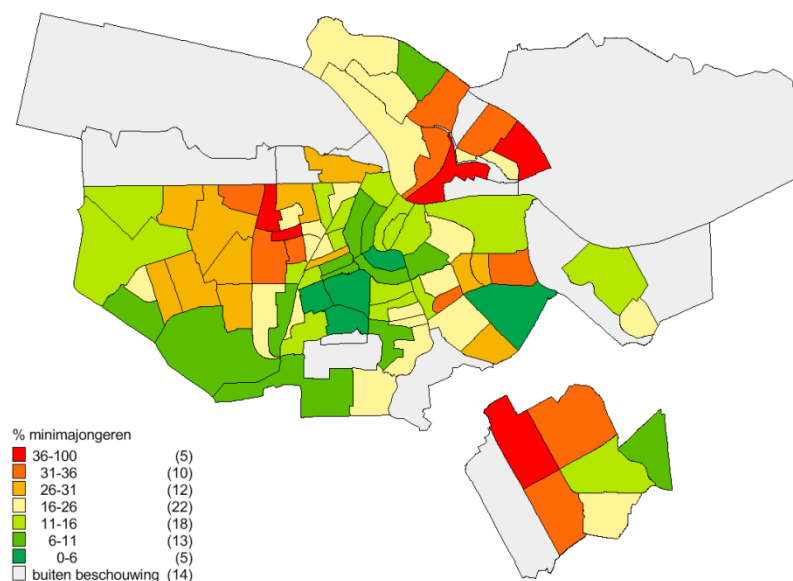
bron: OIS

Minimajongeren

In totaal zijn er 34.000 minimajongeren (0 t/m 17 jaar) in Amsterdam. Dit is een kwart van alle Amsterdamse jongeren. Landelijk ligt dit percentage op 12,6%. Minimajongeren zijn jongeren t/m 17 jaar die opgroeien in een huishouden met een inkomen van maximaal 120% van het Wettelijk Sociaal Minimum (WSM) en een vermogen onder de vermogenstoets voor de bijstand. Voor eenoudergezinnen betekent dit een netto inkomen (inclusief vakantie-uitkering) van maximaal € 1.147,30 per maand. Voor (echt)paren met kinderen is dit iets hoger, namelijk een netto inkomen van maximaal € 1.639,00 per maand.

In figuur 1.2.3 is het aandeel minimajongeren per wijk te zien. De inkomensgegevens van huishouden zijn afkomstig van de belastingdienst en lopen altijd een paar jaar achter. De meest recente data is afkomstig uit 2012. Gebieden met minder dan 90 minimajongeren zijn buiten beschouwing gelaten. De buurten waarin naar verhouding de meeste minimajongeren (36-40 %) wonen zijn: De Kolenkit, IJplein/Vogelbuurt, Van Galenbuurt, Waterlandpleinbuurt en Bijlmer Centrum (D,F,H). In Centrum en Zuid wonen relatief weinig minimajongeren.

Figuur 1.2.3 Aandeel minimajongeren (<120% WSM) naar wijk, 2012

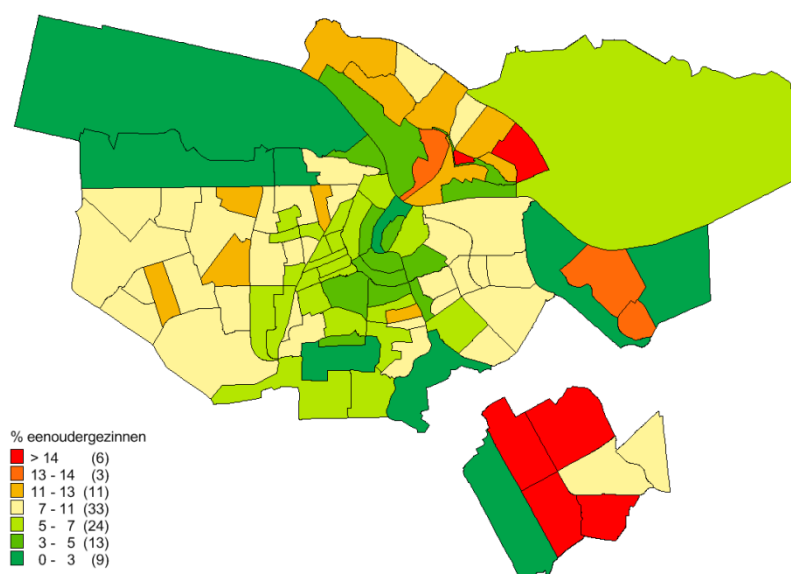

bron: RIO/OIS

Eenoudergezinnen

In totaal wonen er ongeveer 40.000 eenoudergezinnen in Amsterdam. Dit is 8,9% van alle huishoudens in de stad. In Zuidoost (17,1%) en Noord (11,9%) is dit aandeel relatief hoog. De buurten waarin naar verhouding veel eenoudergezinnen (>13%) wonen liggen dan ook voornamelijk in Zuidoost (Holendrecht/Reigersbos, Bijlmer Centrum, Bijlmer Oost en Gein) en Noord (Waterlandpleinbuurt, Tuindorp Buiksloot en Volewijk). Uitzondering hierop zijn IJburg West en IJburg Zuid. In absolute aantallen wonen er het meest eenoudergezinnen in Zuidoost (7.594) en Nieuw West (6.664).

Figuur 1.2.4 Aandeel eenoudergezinnen van huishoudens naar wijk, 2016

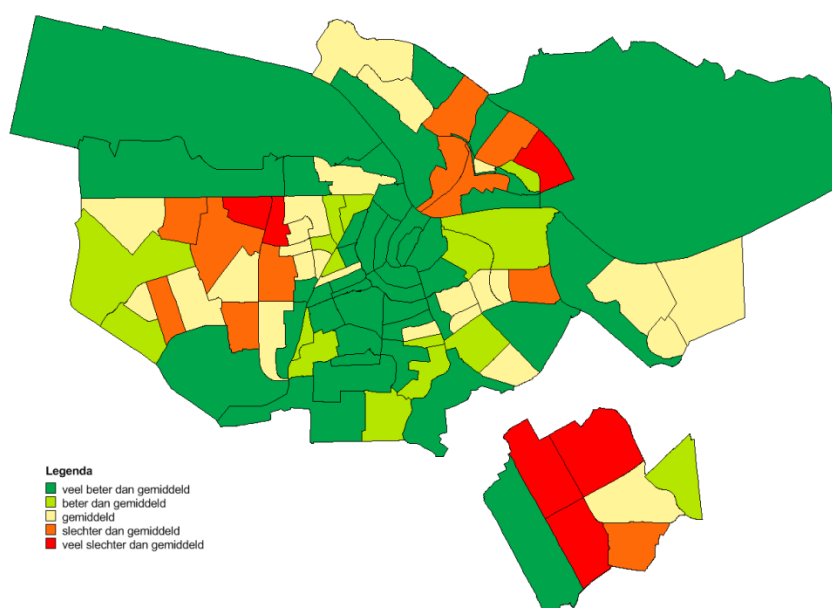

bron: Basisinformatie / OIS

Opeenstapeling risicofactoren

Als we de indicatoren niet-westerse herkomst, minimajongeren, laag opgeleide ouders en eenoudergezinnen opeenstapelen (a.d.h.v. z-scores) ontstaat er een duidelijk beeld van de wijken waar al deze risicofactoren samenkomen. Deze wijken zijn bijna uitsluitend gevestigd in Zuidoost, Noord, Nieuw-West en West. In Centrum en Zuid scoren alle wijken bovengemiddeld goed. De wijken Bijlmer Centrum (D,F,H), Holendrecht/Reigersbos, Bijlmer Oost (E,G,K), Waterlandpleinbuurt, De Kolenkit en Slotermeer-Noordoost scoren het slechtst.

Figuur 1.2.5 Combinatie van risicofactoren op basis van gemiddelde z-score

bron: OIS

1.3 Conclusie

Uit de literatuur komt naar voren dat vooral het opleidingsniveau van ouders, de herkomst van ouders en armoede een grote rol spelen bij onvoldoende sociaal-culturele participatie. Jongeren met de deze achtergrondkenmerken zijn relatief sterk vertegenwoordigd in de stad. Met name in de stadsdelen Zuidoost, Nieuw-West en Noord wonen naar verhouding veel laagopgeleiden, niet-westerse gezinnen, minimajongeren en eenoudergezinnen. In de stadsdelen Zuid en Centrum wonen relatief weinig jongeren uit deze risicogroepen. Tot slot is onvoldoende sociale participatie van de ouders ook een indicator voor onvoldoende sociale participatie van jongeren. Dit wijst op het vicieuze karakter van onvoldoende sociaal-culturele participatie. In het volgende onderdeel van dit onderzoek wordt gekeken welke indicatoren de impact en bereik van jeugdprojecten gericht op sociale participatie van deze achterstandsjongeren vergroten.

2 Literatuuronderzoek sociaal-culturele participatie onder jongeren

Dit hoofdstuk richt zich op nationale en internationale literatuur over de toegang van achterstandsjongeren tot sociaal-culturele activiteiten en de manieren waarop deze toegang verbeterd kan worden. Het hoofdstuk begint met de redenen waarom achterstandsjongeren wel en niet mee doen met sociaal-culturele activiteiten. Daarna zal er in worden gegaan op de belangrijke rol die ouders spelen bij de sociaal-culturele participatie van jongeren in het algemeen en bij jeugdprojecten die hierop zijn gericht. Tot slot wordt ingegaan op welke specifieke programmakenmerken participatie onder jongeren vergroot.

2.1 Motivatie deelname van jongeren aan culturele jeugdprogramma's

Er zijn duidelijke redenen waarom achterstandsjongeren wel of niet deelnemen aan jeugdprogramma's gericht op sociaal-culturele participatie. Dit blijkt uit Amerikaans onderzoek (Borden et al 2006; Borden et al 2007) naar de participatie in jeugdprojecten onder Amerikaanse jongeren van Latijns-Amerikaanse, Afro-Amerikaanse, Arabische en Chaldeïsche afkomst.

Redenen om mee te doen

Er worden in dit onderzoek vier beweegredenen van achterstandsjongeren onderscheiden voor participatie aan jeugdprogramma's gericht op cultuur, sport en maatschappelijke betrokkenheid:

- **Staying off the streets:** De respondenten gaven aan dat ze aan jeugdprogramma's meedoen omdat jongeren via deze programma's kunnen leren hoe ze hun leven op het rechte pad kunnen houden. De programma's zorgen ervoor dat jongeren minder vaak in de problemen komen door een alternatief te bieden voor het rondhangen op straat (Borden et al 2007: 431).
- **Learning new skills:** De respondenten gaven aan dat ze via de jeugdprogramma's belangrijke vaardigheden konden leren betreffende ziektes, conflict bemiddeling, taalvaardigheden, verschillende culturen, interculturele communicatie, sociale vaardigheden en sollicitatievaardigheden (Borden et al 2007: 431).
- **Avoiding boredom:** De respondenten gaven aan dat er thuis vaak niet zo veel te doen was en ze zich vaak verveeld voelden na school. De jeugdprogramma's zouden de jongeren iets te doen geven om niet in verveling te raken (Borden et al 2007: 431).
- **Opportunities for fun and enjoyable activities:** De respondenten gaven aan dat de jeugdprogramma's hen de kans gaven om leuke activiteiten te ondernemen die de kans boden om persoonlijke gesprekken te hebben met anderen en een goede relatie op te bouwen met volwassenen. De programma's ondersteunden hen om assertiever en meer cultureel onderlegd te worden. Ze gaven aan dat andere deelnemers hen konden helpen met onzekerheden en de jeugdprogramma's hen een plek gaven om even weg te zijn van de thuisomgeving (Borden et al 2007: 432).

Redenen om niet mee te doen

Naast de beweegredenen om wel te participeren in jeugdprogramma's gericht op sociaal-culturele participatie is in dit onderzoek ook gekeken naar de redenen waarom jongeren niet meedoen. Het blijkt dat persoonlijke verplichtingen gerelateerd aan school, werk of familie de belangrijkste redenen zijn voor jongeren om niet deel te nemen aan jeugdprogramma's (Borden et al 2006: 200). Andere redenen om niet mee te doen aan de jeugdprogramma's waren: geldtekort, tekort aan vervoersmiddelen, tekort aan informatie over het programma, taalbarrières, een onveilige omgeving en een negatieve mening over het programma of de mensen die het programma begeleiden (Borden et al 2006: 201).

2.2 Invloed van ouders

Hierboven wordt beschreven wat de motivatie is van achterstandsjongeren om wel of niet mee te doen aan een jeugdproject gericht op sociale-culturele participatie. Een van de factoren die hierbij al naar voren kwam is familiäre verplichtingen. Hieronder wordt verder ingegaan op de belangrijke rol die ouders spelen bij culturele participatie.

Internationaal onderzoek

Verschillende internationale onderzoeken geven aan dat ouders een belangrijke rol spelen in sociale en culturele participatie onder jongeren. Elder et al (2000) stellen dat ouderlijke warmte en ondersteuning een belangrijke rol spelen in het stimuleren van jeugdparticipatie in maatschappelijke activiteiten. De mate waarin ouders zelf actief zijn in de maatschappij modereert dit effect (Elder et al 2000: 42). Families met maatschappelijk actieve ouders, veel ouderlijke warmte en ondersteuning kunnen leiden tot hogere maatschappelijke participatie en hogere academische prestaties van de kinderen (Elder et al 2000: 43). Het effect van ouderlijke warmte kan verklaard worden doordat warme ouders vaker de interesses en hobby's van hun kinderen ondersteunen waardoor kinderen het idee krijgen dat deze belangrijk zijn. Maatschappelijke participatie van ouders zorgt ervoor dat kinderen meer motivatie en kansen krijgen om zelf ook betrokken te raken omdat zij zien dat hun ouders het de moeite waard vinden om hier tijd en energie in te steken (Elder et al 2000: 43-44).

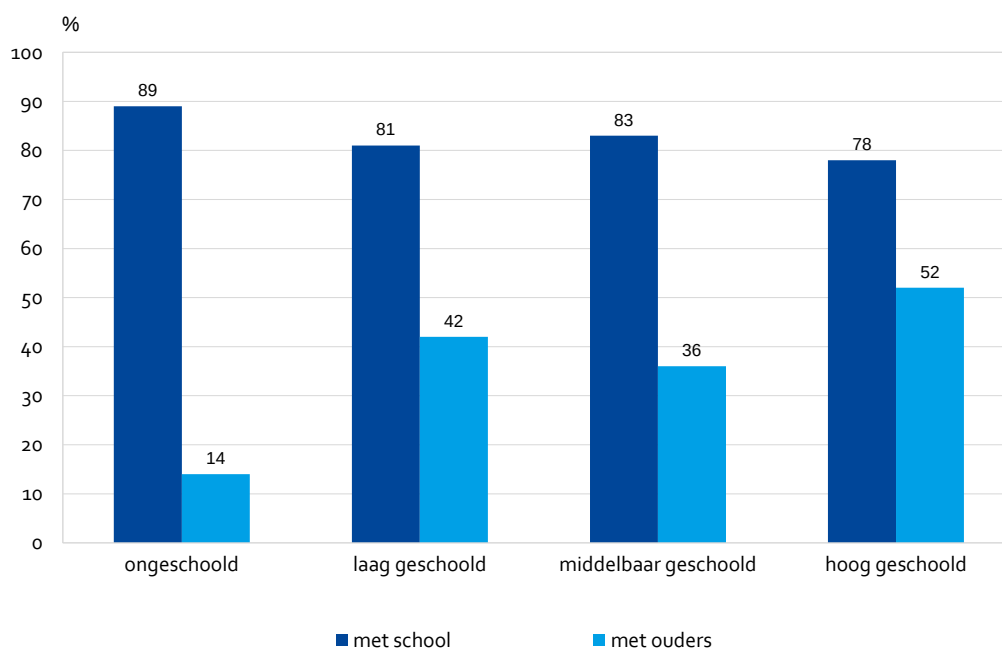
Volgens Van Wel et al (2005) spelen vooral moeders een grote rol in de culturele participatie van hun kinderen. De invloed van de moeder is groter op dochters dan op zoons, daarnaast is de rol van de moeder ook groter dan die van de vader (Van Wel et al 2005: 65-66). De auteurs geven aan dat culturele participatie van jongeren ook beïnvloedt kan worden door gender en opleidingsniveau. Andere leeftijdsgenoten zouden in sommige gevallen culturele participatie positief kunnen beïnvloeden, maar eerder onderzoek wijst uit dat leeftijdsgenoten elkaar vaker eerder ontmoedigen om mee te doen aan culturele activiteiten (Van Wel et al 2005: 66). De grootste rol lijkt toch bij de moeder te liggen. Moeders die culturele hobby's hebben en veel gebruik maken van culturele voorzieningen brengen vaker kinderen groot die deze interesses overnemen (Van Wel et al 2006: 80).

Nationaal onderzoek

Onderzoek van Ten Broeke en Bosveld (2006) laat zien dat de invloed van de ouders op culturele participatie onder jongeren duidelijk groter is dan de invloed die de school uitoefent. Het onderzoek laat zien dat jongeren die door hun ouders worden gestimuleerd om met cultuur in aanraking te komen beduidend vaker musea bezoeken dan jongeren die alleen door school gestimuleerd worden. Jongeren die alleen vanuit school gestimuleerd worden maken evenveel

gebruik van musea als jongeren die noch vanuit school noch vanuit huis gestimuleerd worden. Jongeren die zowel thuis als op school gestimuleerd worden om in aanraking te komen met cultuur maken het meest gebruik van musea (Ten Broeke & Bosveld 2006: 35). Met name kinderen met ongeschoolde ouders gaan nauwelijks met hun ouders naar een museum.

Figuur 2.2.1 Met wie gaan jongeren naar het museum, 2010 (procenten)

Naast jongeren met ongeschoolde ouders gaan ook jongeren met een allochtone achtergrond minder vaak naar musea. Een belangrijke verklaring hiervoor is dat hun ouders minder vaak geïnteresseerd zijn in Nederlandse musea. Dit zou kunnen komen doordat de klassieke cultuur van het land van herkomst niet aansluit met de klassieke cultuur in Nederland en er daardoor een smaakverschil ontstaat (Ten Broeke & Bosveld 2006: 34). Op grond van analyses uit de kunst- en cultuurmonitor 2010 mogen we verwachten dat de huidige generatie kinderen van laag opgeleide ouders – die veelal van niet autochtone herkomst zijn - later aanmerkelijk minder musea zullen bezoeken dan kinderen van hoog opgeleide ouders. Onvoldoende sociaal-culturele participatie lijkt dus een vicieuze karakter te hebben.

Stimulatie van culturele participatie vanuit de school weet het effect van de ouder vaak niet te compenseren. De auteurs van het rapport raden daarom aan om ouders meer bij het cultuuronderwijs op school te betrekken zodat er een verbinding ontstaat tussen school en thuis. Daarnaast moeten de focus niet alleen liggen op de Nederlandse klassieke cultuur, maar ook aansluiten bij wat leerlingen van allochtone afkomst thuis te zien krijgen (Ten Broeke & Bosveld 2006: 36).

2.3 Programmakenmerken

Naast de invloed van ouders spelen ook de kenmerken van het jeugdprogramma een belangrijke rol bij de participatie van jongeren. In onderzoek van Borden et al (2006) wordt persoonlijke

ontwikkeling als een van de belangrijkste redenen genoemd om deel te nemen aan jeugdprogramma's. Volgens de respondenten zouden deze programma's jongeren de kans bieden om anderen te helpen, zelfvertrouwen te creëren, persoonlijke doelen te bereiken en een beter zelfbeeld te krijgen (Borden et al 2006: 199). Andere redenen die genoemd werden waren de kans om een goed voorbeeld te zijn voor de sociale omgeving en het leren van belangrijke vaardigheden (zoals zelfexpressie, beter gedrag en het verbeteren van schoolresultaten) (Borden et al 2006: 199). Daarnaast gaven de respondenten aan dat jeugdprogramma's een veilige omgeving vormden die hen kon beschermen van een vervelende thuisomgeving (Borden et al 2006: 199).

Borden et al (2007) hebben een aantal belangrijke aspecten op een rijtje gezet waar programmamakers rekening mee moeten houden om activiteiten zo aantrekkelijk mogelijk te maken voor jongeren:

- Onderzoek heeft aangetoond dat jongeren eerder meedoen aan activiteiten wanneer deze de ontwikkeling van belangrijke vaardigheden voor school of werk centraal hebben staan. Borden et al (2007) stellen daarom voor om ook activiteiten in de jeugdprogramma's op te nemen die zich richten op het ontwikkelen van deze vaardigheden (Borden et al 2007: 436-437).
- Meerdere respondenten lieten weten dat ze het belangrijk vinden om een rolmodel te kunnen zijn voor anderen en een positieve indruk achter te laten op volwassenen. Borden et al (2007) raden daarom aan om activiteiten in de jeugdprogramma's te verwerken die de deelnemers laat zien dat ze er toe doen in de samenleving (Borden et al 2007: 437).
- Onderzoek heeft uitgewezen dat jongeren vaak niet meedoen aan jeugdprogramma's omdat ze een negatief beeld over het project hebben en liever met vrienden rondhangen op straat.
- Een andere reden om niet mee te doen zijn de beperkingen die ouders hun kinderen opleggen met betrekking tot de invulling van hun vrije tijd en de omgang met leeftijdsgenoten van het andere geslacht. Voornamelijk de regels die ouders hun kinderen opleggen zijn van grote invloed op de participatie van jongeren in jeugdprogramma's. Borden et al (2007) stellen daarom voor om tijdens het rekruteren van deelnemers de ouders ook te betrekken om zo het beeld dat ouders hebben over jeugdprogramma's te veranderen (Borden et al 2007:438).

Ook uit een evaluatie van een grootschalig Noors cultuureducatie programma ('The Cultural Rucksack') komen enkele aanbevelingen naar voren. Dit is een programma dat voor alle leerlingen extra kunst en cultuur activiteiten aanbiedt om het normale curriculum op het Noorse basis- en voortgezet onderwijs te ondersteunen. Via het programma kunnen leerlingen verschillende workshops volgen op cultureel gebied. Het programma heeft als doel om aanraking met cultuur een blijvende impact te geven. Voor de evaluatie zijn leerlingen tussen de 13 en de 18 jaar gevraagd naar hun ervaringen met het programma:

- Enthousiasme van workshopleiders (en leraren) is erg belangrijk om leerlingen te stimuleren.
- Workshops waar docenten mee deden met de leerlingen kregen een positievere respons dan workshops waar docenten niet aan mee deden. Participatie van de docenten wordt daarom aangeraden.
- Leerlingen gaven aan graag iets nieuws te willen leren van het programma. De link tussen cultuur en onderwijs moet daarom centraal staan (Collard 2013: 13).

Andere elementen die uit de evaluatie naar voren zijn gekomen laten zien dat een grootschalig programma als The Cultural Rucksack nog onvoldoende resultaat laat zien. Er is nog steeds geen juiste methode gevonden om alle leerlingen te bereiken en het blijft lastig om tot een goede

overeenstemming te komen tussen scholen, docenten, culturele instellingen en experts (Borgen 2006 :4).

2.4 Leeftijd van kinderen

In welke leeftijdsfase iemand in aanraking komt met kunst- en cultuur is belangrijk voor de mate van cultuurparticipatie in latere leeftijdsfases. Uit onderzoek van Nagel (2004) blijkt dat cultuurparticipatie voor een belangrijk deel tot stand komt in de (vroege) jeugd en daarna niet veel meer verandert. Deze bevindingen zijn gebaseerd op metingen onder volwassenen. De participatie in cultuur begint veelal in de bioscoop, gevolgd door museum en theater. Het bezoek aan een klassiek concert vindt later plaats. De helft van de van de volwassenen had op hun tiende weleens een bioscoop bezocht, voor museum en theater was dit veertien á vijftien jaar, en voor een uitvoering van klassieke muziek negenentwintig jaar.

De leeftijd waarop het eerste bezoek plaatsvindt is sterk afhankelijk van het milieu waarin mensen zijn opgegroeid. Degenen die in de jeugd hebben kennisgemaakt met cultuur blijven ook op latere leeftijd cultureel actief. Hoe eerder het eerste bezoek heeft plaatsgevonden, des te groter de cultuurparticipatie later in het leven is. Ook in dit onderzoek wordt bevestigd dat het ouderlijk milieu hierbij een grotere rol speelt dan school. Verder wordt gesteld dat de invloed van de ouders het grootst is tussen zes en tien jaar en dat het daarom nuttig zou kunnen zijn om de subsidie aan kinderen in deze leeftijdscategorie te besteden.

Volgens Kindler en Darras (1997) is het effectief om jonge kinderen (4-5 jaar) te introduceren aan musea, omdat tijdens deze leeftijd de basis wordt gelegd voor het ontwikkelen van attitudes, gedrag en overtuigingen op latere leeftijd. Zij adviseren om kinderen voorafgaand aan een bezoek te vertellen over de functies, doelen en rollen van musea. Wanneer kinderen op jonge leeftijd associaties maken tussen musea en educatie zullen zij volgens Kindler en Darras (1997) op latere leeftijd musea zien als een belangrijke leerbron, waardoor zij meer geneigd zijn tot het bezoeken van musea.

Het onderzoek van Piscitelli (2002) wijst hierbij echter wel op het belang van toegankelijkheid voor jonge bezoekers. Een aanzienlijk deel van de eerste ervaringen van kinderen met een museum is namelijk negatief (saai, gehaast, strikt, etc.). Volgens dit onderzoek zorgt een toegankelijke en makkelijke context bij voorstellingen voor een positievere ervaring bij jongere kinderen dan een ingewikkelde voorstellingen met teveel prikkelingen. Deze toegankelijkheid kan het best gecreëerd worden door verder te bouwen op kennis, interesses en ervaringen die jonge kinderen reeds hebben.

2.5 Conclusie

Uit de westenschappelijke literatuur blijkt dat er vier hoofdredenen (*Staying off the streets*, *Learning new skills*, *Avoiding boredom* en *Opportunities for fun and enjoyable activities*) zijn voor achterstandsjongeren om mee toen aan jeugdprojecten gericht op sociale en culturele participatie. Hoofdrede om niet mee te doen zijn verplichtingen op school, werk of familie. Daarnaast blijken de ouders een zeer grote invloed te hebben op de mate waarin een

kind/jongeren bezig is met kunst of cultuur. Dit kan niet worden gecompenseerd door uitsluitend cultuureducatie op school. Programma's die gericht zijn op persoonlijke ontwikkeling en die jongeren het gevoel geven een rolmodel te zijn of dat men er toe doet in de samenleving een grotere impact. Het focussen op met name jonge kinderen (4 t/m 10 jaar) vergroot de kans op latere culturele participatie. Hierbij is het wel van belang dat activiteiten toegankelijk zijn en aansluiten bij kennis, interesses en ervaringen van jonge kinderen.

3 Cultuureducatie in Amsterdam

In het derde onderdeel van dit onderzoek kijken we specifiek naar de cultuureducatie in Amsterdam om te kijken of hier nog aanknopingspunten zijn voor het AMVJ-fonds. Paul Collard (2016), directeur van Creativity, Culture and Education, heeft in opdracht van de gemeenteraad onderzoek gedaan naar het aanbod van culturele instellingen in Amsterdam en hoe dit aansluit op de vraag van scholen naar culturele educatieve activiteiten. Dit is gedaan naar aanleiding van de Hoofdlijnen Kunst en Cultuur 2017 – 2020 die in november 2015 door de gemeenteraad zijn vastgesteld. In dit onderzoek naar de Amsterdamse cultuureducatie komen een aantal zaken naar voren die voor het AMVJ-fonds relevant kunnen zijn:

Amsterdamse markt voor cultuureducatie overvol

Amsterdam is een van de koplopers op het gebied van betrokkenheid bij en ondersteuning van cultuureducatie. Uit het onderzoek van Paul Collard blijkt dat er momenteel erg veel cultuureducatieprogramma's voor jongeren beschikbaar zijn in Amsterdam. De tendens is om nieuwe initiatieven te stapelen op het bestaande aanbod. De markt voor cultuureducatie raakt hierdoor overvol. Daardoor neemt ook de complexiteit van de markt toe. Dit maakt het moeilijk voor scholen, jongeren en kinderen om te zien welke mogelijkheden er zijn. Collard raadt daarom aan om te minderen met het ontwikkelen van nieuwe programma's (Collard 2016: 27).

Van kwantiteit naar kwaliteit

In het huidige cultuureducatief aanbod wordt elk nieuw programma verwelkomt en evenveel waarde toegekend. De focus ligt nu op zoveel mogelijk ontmoetingen met kunst en cultuur aan te bieden. In plaats daarvan wordt aangeraden de focus te leggen op programma's die de hoogste kwaliteit bieden en de diepte ingaan: 'minder maar dieper'.

Persoonlijke ontwikkeling moet voorop staan

Programma's waarin jongeren nieuwe dingen konden leren en die aansloten op de eigen interesses kregen de meeste positieve reacties en boekten de meeste resultaten. De prioriteit moet daarom liggen bij het ontwikkelen en selecteren van programma's die gericht zijn op de persoonlijke ontwikkeling van jongeren en hun interesses, behoeftes en aspiraties. Dit helpt een innerlijke motivatie te ontwikkelen om een leven lang met kunst en cultuur bezig te blijven (Collard 2016: 27).

Aanbod cultuureducatie veelal gericht op muziek

Het huidige cultuuraanbod bij scholen is sterk gericht op muziek. Dit begint het cultuuraanbod te verstoren. Andere cultuureducatiegebieden zouden vaker gepromoot moeten worden. Hier zijn al maatregelen voor getroffen maar die kunnen nog worden geoptimaliseerd.

Behoeftes aan sturing op populatie die minst deelneemt

Onderzoek heeft aangetoond dat kinderen die veelal betrokken zijn bij cultuur en kunst vaak ook het meest zin hebben om nog meer te doen. Dit betekent dat het risico bestaat dat kinderen van rijke en hoog opgeleide ouders disproportioneel vertegenwoordigd zijn binnen cultuureducatie

programma's. De cultuureducatiestrategie moet daarom extra focus leggen op het bereik van de populatie dat het minst deelneemt: minimajongeren en kinderen met laag opgeleide ouders.

Inzetten op executieve functies bij achterstandsjongeren

Uit internationaal onderzoek blijkt dat kinderen met een lage sociaal economische status vaker lagere executieve functies hebben als ze met school beginnen. Executieve functies omvatten zaken zoals impulscontrole, emotionele controle, flexibiliteit, werkgeheugen, zelf-monitoring, planning en prioriteiten stellen en initiatief nemen voor een taak. Gebrek aan deze functies kan leiden tot gedragsproblemen waar leerkrachten en medewerkers uit de culturele sector vaak moeite mee hebben. Dit verminderd daardoor weer de kans op een positieve leerervaring. Dit terwijl deze doelgroep juist het meest baat kan hebben bij cultuureducatie (met name als deze executieve vaardigheden verder worden ontwikkeld). Dit vereist echter een aparte aanpak.

Programma gericht op gedeelde leerervaring

Uit de praktijk komen signalen naar voren dat de culturele leerervaring het meest impact heeft als de focus niet alleen ligt op de overdracht van kennis maar ook juist op de gedeelde leerervaring. De mogelijkheid voor een kind om eerst zelf te denken en te handelen. Zelf een aanpak te bepalen, een taak af te ronden en evalueren.

De bovenstaande bevindingen geven enkele concrete handvatten die ook voor AMVJ-fonds nuttig kunnen zijn bij het selecteren van de juiste projecten om te subsidiëren. Verder laat het ook zien dat sturing van sociaal-participatie van specifiek 'achterstandsjongeren' in Amsterdam nog onvoldoende gebeurd in de reguliere cultuureducatie.

4. Aanbevelingen voor projecten van AMVJ

In dit rapport wordt een duidelijk beeld geschetst voor welke jongeren sociaal-culturele participatie niet vanzelfsprekend is. Verder blijkt uit internationale en nationale literatuur over deze doelgroep dat er een paar concrete aanknopingspunten zijn die de impact van een jeugdproject gericht op sociaal-culturele participatie vergroten. Tot slot levert de analyse van de cultuureducatie in Amsterdam ook enkele concrete handvatten op voor welk type projecten ondersteuning verdienen in Amsterdam. Op basis van deze drie onderdelen van dit onderzoek hebben we de onderstaande aanbevelingen voor het AMVJ-fonds geformuleerd:

1 *Zet vooral in op kinderen met een lage sociale economische status*

Uit verschillende onderzoek komt naar voren dat vooral kinderen met laag opgeleide ouders, uit minimahuishoudens en met een niet-westerse herkomst het minst participeren op sociaal-cultureel gebied. Deze jongeren zijn vaker (maar niet uitsluitend!) te vinden in wijken buiten de ring (inclusief Noord).

2 *Speel in op de motivatie van deze achterstandsjongeren*

Er worden in de literatuur vier hoofdredenen (Staying off the streets, Learning new skills, Avoiding boredom en Opportunities for fun and enjoyable activities) onderscheiden van achterstandsjongeren om mee te doen aan jeugdprogramma's gericht op culturele en maatschappelijke participatie. Gebruik deze motivatie bij de het type projecten dat wordt gesubsidieerd (en de werving van jongeren).

3 *Hou rekening met de beperkingen van deze doelgroep en speel hier op in*

Kinderen met een lage sociaal economische status hebben vaak lager ontwikkelde executieve vaardigheden (bijvoorbeeld: emotionele- en impulscontrole). Dit is lastig voor medewerkers uit de culturele sector. Houdt hier rekening mee bij projecten en speel juist in op het ontwikkelen van deze vaardigheden. Andere beperkingen van deze jongeren zijn bijvoorbeeld persoonlijke verplichtingen gerelateerd aan school, werk of familie, geldtekort, tekort aan vervoersmiddelen, tekort aan informatie over het programma, taalbarrières, een onveilige omgeving en een negatieve mening over het programma of de mensen die het programma begeleiden.

4 *Betrek ouders bij de culturele en maatschappelijke participatie van hun kinderen*

De beschreven onderzoeken geven aan dat ouders een grote invloed hebben op de cultuurparticipatie van hun kinderen. Onvoldoende sociaal-culturele participatie blijkt daarnaast een vicieus karakter te hebben over generaties heen. Het is daarom belangrijk om ouders te betrekken bij het werven en de participatie van cultuureducatieprogramma's. Zeker ook omdat de regels die ouders hun kinderen opleggen van grote invloed is op de participatie van jongeren in jeugdprogramma's. Betrokkenheid van ouders vergroot de kans op succes. Wel dient hierbij te worden opgemerkt dat fysieke participatie van ouders niet altijd wenselijk is omdat jeugdprogramma's voor sommige jongeren een veilige omgeving vormt die hen beschermt tegen een vervelende thuisomgeving.

5 Focus op programma's die zich richten op persoonlijke ontwikkeling en het leren van nieuwe vaardigheden

Onderzoek heeft aangetoond dat programma's waarin jongeren hun eigen talenten kunnen ontdekken en de mogelijkheid krijgen om waardevolle vaardigheden te leren voor de toekomst als positiever worden ervaren door de doelgroep. Dit geldt ook voor programma's waarvan jongeren een positief zelfbeeld krijgen en inzicht krijgen in hun meerwaarde voor de gemeenschap. Jongeren geven aan graag iets te willen leren van de jeugdprogramma's. Projecten die hier op inspelen hebben dus waarschijnlijk een grotere (en langdurigere) impact omdat de innerlijke motivatie van de jongeren wordt aangesproken.

6 Let op verschillen in culturele achtergronden van de kinderen

Jongeren met een niet-westerse achtergrond gaan minder vaak naar musea. Een belangrijke verklaring hiervoor is dat hun ouders minder vaak geïnteresseerd zijn in Nederlandse musea. Dit zou kunnen komen doordat de klassieke cultuur van het land van herkomst niet aansluit met de klassieke cultuur in Nederland en er daardoor een smaakverschil ontstaat. Dit is van belang bij het type projecten dat wordt gesubsidieerd en mogelijk ook bij het succesvol betrekken van de ouders.

7 Zet in op kwaliteit in plaats kwantiteit

In Amsterdam bestaat een (te) groot aanbod aan cultuureducatie. Hierbij wordt vooral ingezet op jongeren oppervlakkig kennis te laten maken met zoveel mogelijk vormen van kunst en cultuur. Het is de vraag hoe effectief dit is. Programma's die meer de diepte in gaan bereiken waarschijnlijk meer bij jongeren.

8 Stimuleer projecten met een 'gedeelde leerervaring' i.p.v. uitsluitend kennisoverdracht

Vanuit de praktijk worden signalen opgevangen dat projecten waarin kinderen zelf moeten nadenken en dingen moeten ondernemen meer gewaardeerd worden dan projecten die bestaan uit alleen kennisoverdracht.

9 Let op bestaande type aanbod qua kunst- en cultuureducatie

Cultuureducatie van scholen focussen zich sterk op muziek. Het is voor AMJV-fonds daarom mogelijk goed om te kijken welke andere belangrijke/leuke kunstvormen minder aanbod komen en daarop in te springen.

10 Begin jong

Een vroege kennismaking met cultuur en kunst vergroot de kans op cultuurparticipatie op latere leeftijd. Hierbij is het echter wel van belang dat deze kennismaking als positief wordt ervaren door de kinderen. Dit kan door aan te sluiten op de bestaande kennis en interesses van deze jonge kinderen.

Bijlage 1 Literatuur

Armoede in Amsterdam (2014) Onderzoek, Informatie en Statistiek: Amsterdam.

Armoedemonitor (2013) Onderzoek, Informatie en Statistiek: Amsterdam.

Broeke, I.L. ten, Bosveld, W. (2006) "Wie zit er straks op het schellinkje?" in *Pedagogiek in praktijk*. Juni 2007: 32 – 36.

Borden, L., A. Carlton-Hug, J. Keith, D. Perkins, M. Stone & F. Villarruel (2006) "Challenges and Opportunities to Latino Youth Development. Increasing Meaningful Participation in Youth Development Programs" in *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*. 28 (2): 187 – 208.

Borden, L., A. Carlton-Hug, J. Keith, D. Perkins, M. Stone & F. Villarruel (2007) "Participation in Structured Youth Programs. Why Ethnic Minority Urban Youth Choose to Participate – or Not to Participate" in *Youth & Society*. 38 (4): 420 – 442.

Borgen, J. (2006) *The Cultural Rucksack: a summary of the evaluation report*. NIFU: Oslo.
Collard, P. (2013) *Student participation in The Cultural Rucksack. Creativity, Culture and Education*: Newcastle upon Tyne.

Collard, P. (2016) *Cultuureducatie in Amsterdam: Samenhang, kwaliteit en terughoudendheid*. Creativity Culture and Education: Newcastle upon Tyne.

Elder, G., Fletcher, A. & D. Mekos (2000) "Parental Influences on Adolescent Involvement in Community Activities" in *Journal of Research on Adolescence*. 10 (1): 29 – 48.

Kindler, A. M., & Darras, B. (1997). Young children and museums: The role of cultural context in early development of attitudes, beliefs, and behaviors. *Visual Arts Research*, 23(1), 125-141.

Kunst- en Cultuurmonitor Amsterdam (2010) Onderzoek, Informatie en Statistiek: Amsterdam.
Landelijke Jeugdmonitor: jaarrapport 2012. Centraal Bureau voor de Statistiek: Den Haag.
Roest, A., Lokhorst, A.M. & Vrooman, C. (2010). *Sociale uitsluiting bij kinderen: omvang en achtergronden*. Sociaal en Cultureel Planbureau: Den Haag.

Nagel, F. A. (2004). *Cultuurdeelname in de levensloop*.

Piscitelli, B., & Anderson, D. (2001). Young children's perspectives of museum settings and experiences. *Museum Management and Curatorship*, 19(3), 269-282.

Van Wel, F., Couwenbergh-Soeterboek, N., Couwenbergh, C., Ter Bogt, T. & Q. Raaijmakers (2005) "Ethnicity, youth cultural participation and cultural reproduction in the Netherlands" in *Poetics*. 34: 65-82.

Bijlage 2 Overzicht achterstandsjongeren per wijk

Tabel 1 Aandeel niet-westerse gezinnen, eenoudergezinnen, minimajongeren en kinderen met laag opgeleide ouders

Wijk	% niet-westerse gezinnen	% eenoudergezinnen	% minimajongeren	% kinderen met laag opgeleide ouders
A00 Burgwallen-Oude Zijde	16	4,2	11	.
A01 Burgwallen-Nieuwe Zijde	13	2,5	11	.
A02 Grachtengordel-West	7	3,5	6	8
A03 Grachtengordel-Zuid	9	3,7	3	5
A04 Nieuwmarkt/Lastage	16	6,0	13	8
A05 Haarlemmerbuurt	19	6,7	14	13
A06 Jordaan	13	5,7	9	7
A07 De Weteringschans	10	4,0	6	4
A08 Weesperbuurt/Plantage	12	4,3	8	6
A09 Oostelijke Eilanden/Kadijken	31	7,8	20	16
B10 Westelijk Havengebied	0	2,2	.	.
E12 Houthavens	11	3,7	.	.
E13 Spaarndammer- en Zeeheldenbuurt	41	9,6	26	30
E14 Staatsliedenbuurt	31	7,1	20	22
E15 Centrale Markt	27	11,5	14	17
E16 Frederik Hendrikbuurt	27	5,8	14	20
E17 Da Costabuurt	19	6,1	11	19
E18 Kinkerbuurt	26	6,1	18	19
E19 Van Lennepbuurt	44	6,9	29	36
E20 Helmersbuurt	10	6,1	6	5
E21 Overtoomse Sluis	12	5,6	11	7
E22 Vondelbuurt	13	6,9	9	.
E36 Sloterdijk	3	2,3	.	.
E37 Landlust	60	7,7	30	46
E38 Erasmuspark	42	6,6	25	35
E39 De Kolenkit	80	8,5	40	55
E40 Geuzenbuurt	27	6,2	20	24
E41 Van Galenbuurt	55	7,0	36	43
E42 Hoofdweg e.o.	51	8,2	31	41
E43 Westindische Buurt	24	6,4	14	20
E75 Chassébuurt	46	9,3	20	33
F11 Bedrijventerrein Sloterdijk	33	1,3	.	.
F76 Slotermeer-Noordoost	75	10,8	34	50
F77 Slotermeer-Zuidwest	75	9,6	29	47
F78 Geuzenveld	76	10,5	26	47
F79 de Eendracht	53	9,3	12	26
F80 Lutkemeer/Ookmeer	17	10,5	15	.
F81 Osdorp-Oost	66	8,3	27	42
F82 Osdorp-Midden	77	10,7	26	41
F83 De Punt	63	8,2	18	33

AMVJ-fonds

F84 Middelveldsche Akerpolder	44	10,3	8	19
F85 Slotervaart Noord	53	11,1	27	30
F86 Overtoomse Veld	77	7,5	34	53
F87 Westlandgracht	52	6,4	25	37
F88 Sloter/Riekerpolder	27	9,8	6	14
F89 Slotervaart Zuid	72	10,4	27	47
K23 Zuidas	33	1,8	.	.
K24 Oude Pijp	23	5,1	15	13
K25 Nieuwe Pijp	28	5,8	13	17
K26 Zuid Pijp	45	11,1	25	32
K44 Hoofddorppleinbuurt	16	6,7	9	10
K45 Schinkelbuurt	25	7,3	16	.
K46 Willemspark	11	6,7	4	4
K47 Museumkwartier	8	4,9	1	3
K48 Stadionbuurt	28	9,2	15	18
K49 Apollobuurt	9	5,9	2	3
K52 Scheldebuurt	12	6,4	6	8
K53 IJselbuurt	27	7,9	20	16
K54 Rijnbuurt	27	7,7	18	18
K59 Prinses Irenebuurt e.o.	12	4,9	.	.
K90 Buitenveldert-West	27	6,1	8	15
K91 Buitenveldert-Oost	35	5,9	16	17
M27 Weesperzijde	22	4,9	11	13
M28 Oosterparkbuurt	47	7,6	25	34
M29 Dapperbuurt	51	8,6	26	37
M30 Transvaalbuurt	56	10,0	31	36
M31 Indische Buurt West	63	7,4	28	46
M32 Indische Buurt Oost	66	9,2	32	46
M33 Oostelijk Havengebied	24	10,1	11	13
M34 Zeeburgereiland/Nieuwe diep	19	2,4	.	.
M35 IJburg West	36	13,9	15	15
M51 IJburg Zuid	40	13,2	18	20
M55 Frankendael	29	7,0	16	18
M56 Middenmeer	12	7,1	4	6
M57 Betondorp	34	10,4	29	27
M58 Omval/Overamstel	20	1,2	.	.
N60 Volewijk	48	13,1	32	39
N61 IJplein/Vogelbuurt	59	12,2	37	41
N62 Tuindorp Nieuwendam	14	11,5	17	21
N63 Tuindorp Buiksloot	21	15,0	22	.
N64 Nieuwendammerdijk/Buikslote rdijk	3	4,9	.	9
N65 Tuindorp Oostzaan	30	11,3	19	27
N66 Oostzanerwerf	33	12,3	18	25
N67 Kadoelen	19	10,0	6	13
N68 Waterlandpleinbuurt	69	15,1	36	43
N69 Buikslotermeer	65	10,8	32	47
N70 Banne Buiksloot	61	12,3	32	41
N71 Noordelijke IJ-oever Oost	22	4,7	16	.
N72 Noordelijke IJ-oever West	0	4,1	.	.
N73 Waterland	4	6,6	.	8
N74 Elzenhagen	30	7,6	.	9
T92 Amstel III/Bullewijk	0	0,3	.	.
T93 Bijlmer Centrum (D,F,H)	87	16,9	36	46
T94 Bijlmer Oost (E,G,K)	80	16,8	31	40

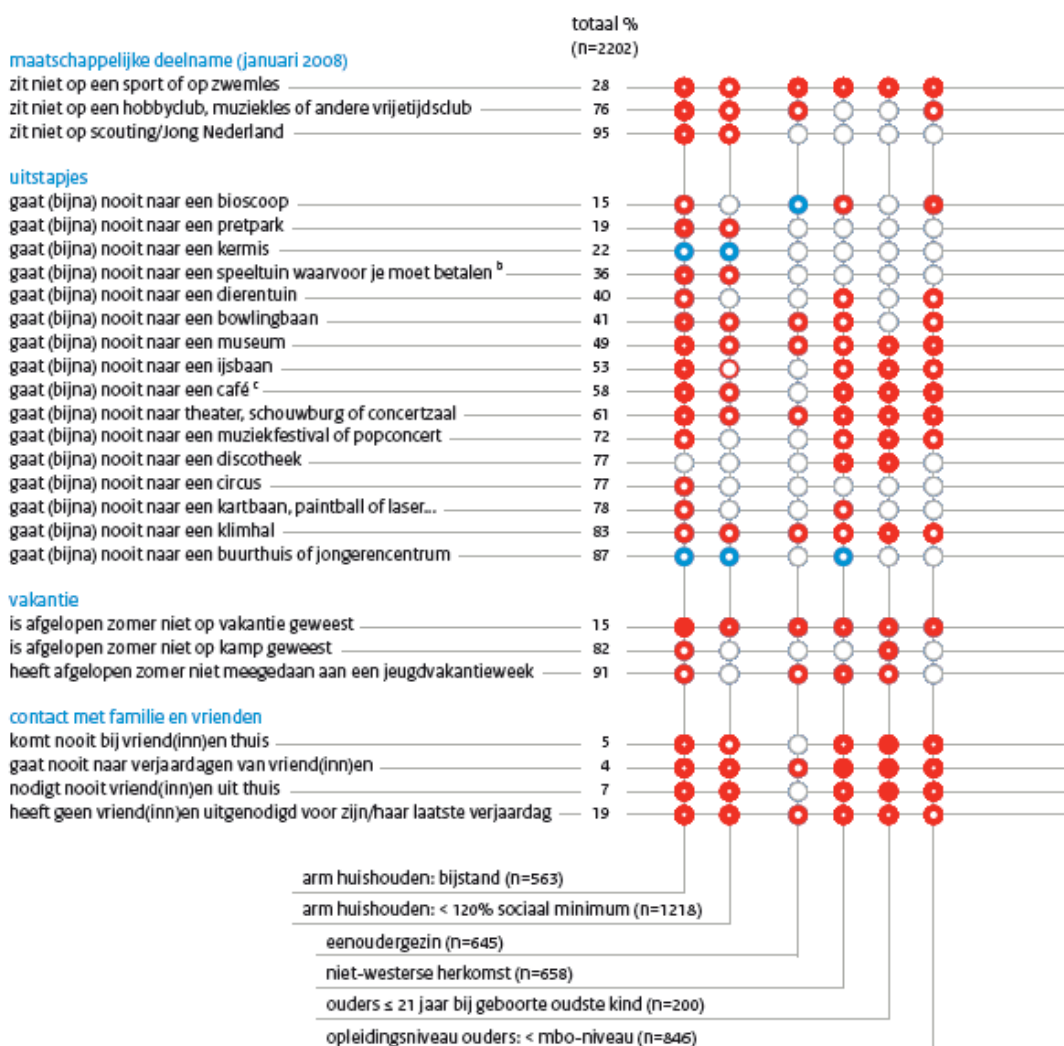
AMVJ-fonds

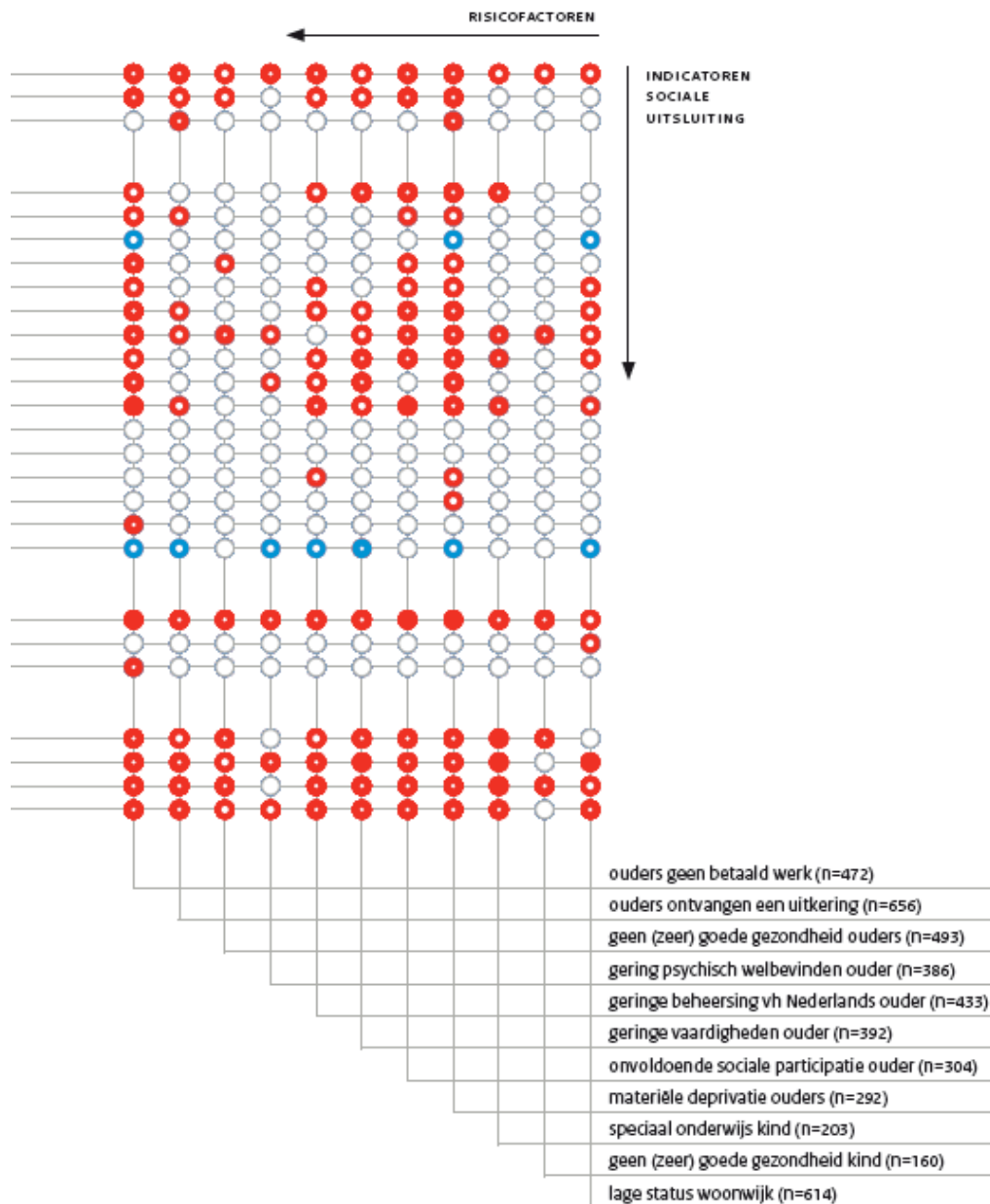
T95 Nellestein	46	9,2	14	24
T96 Holendrecht/Reigersbos	74	20,4	34	36
T97 Gein	59	16,7	24	29
T98 Driemond	11	10,3	9	.
Amsterdam				

Bijlage 3 Indicatoren sociale participatie SCP

Tabel 5.1

Onvoldoende sociale participatie bij kinderen: odds ratio's^a van risicogroepen (significant op 5%-niveau)

- a Een rode stip betekent een grotere kans op onvoldoende sociale participatie; een blauwe stip betekent een kleinere kans. De hoeveelheid rood en blauw geeft de sterkte van het verband aan. Daarbij zijn de volgende grenzen gehanteerd:
- een odds ratio van 0,75 t/m 0,99 resp. 1,00 t/m 1,32 wordt aangeduid met ○ resp. ○
 - een odds ratio van 0,50 t/m 0,74 resp. 1,33 t/m 1,99 wordt aangeduid met ● resp. ●
 - een odds ratio van 0,25 t/m 0,49 resp. 2,00 t/m 3,99 wordt aangeduid met ⦿ resp. ⦿
 - een odds ratio van < 0,25 resp. ≥ 4,00 wordt aangeduid met ⦿ resp. ⦿
- b Deze indicator heeft alleen betrekking op kinderen van 5 t/m 11 jaar.
- c Deze indicator heeft alleen betrekking op kinderen vanaf 12 t/m 17 jaar.

Bron: SCP (ASOUK '08).

Gemeente Amsterdam

Onderzoek, Informatie en Statistiek

Bezoekadres:
Oudezijds Voorburgwal 300
1012 GL Amsterdam

Postbus 658
1000 AR Amsterdam

www.ois.amsterdam.nl